

Posudek oponenta diplomové/bakalářské práce

Název práce: Mezi filosofií a performancí: intertextualita díla Tomáše Rullera

Autor práce: Filip Martinek

Obor studia: NMgr Filosofie

Posudek vypracoval: Prof. Jaroslav Vokoun

Datum: 4.8.2019

Název diplomové práce Filipa Martinka je pro oponenta záhadou: Práce se podle názvu zabývá intertextualitou v díle Tomáše Rullera. Pojem intertextualita se však v celém textu vyskytuje jen třikrát v názvu práce a jednou na s. 79 jako příslib, že v této kapitole se bude diplomand zabývat intertextualitou. Jiný výskyt pojmu jsem nedohledal... První část názvu ale odpovídá tomu, co název slibuje, diplomand se skutečně pohybuje mezi performancí a filosofií. Vlastnímu filosofickému tématu se věnuje na posledních padesáti stranách, na předchozích sto stranách představuje Rullerovo dílo a pokouší se najít definici performance. Jelikož jde o práci v oboru filosofie, zabývám se ve svém hodnocení touto filosofickou částí.

Autorův přístup k tématu považuji za velmi dobrý: Diplomand vystihl hlavní deficit teoretických diskusí o performance art, tj. nevyjasněnost základního pojmu a nedostatečnou filosofickou reflexi tématu, a pokusil se je ve své práci překonat. Jeho pojetí je originální: Pokusil se položit filosofické základy teoretické diskuse využitím fenomenologie Edity Steinové v návaznosti na scholastickou filosofii, a jako základní téma, na něž bylo takové položení základů v rámci diplomové práce třeba redukovat, zvolil filosofickou antropologii se zaměřením na lidské jednání. Tuto antropologii pak propojil s filosofickými intuicemi Tomáše Rullera. Je předmětem další odborné diskuse mezi fenomenology a teoretiky performance art vyjasnit, nakolik je toto propojení pro obě strany nebo aspoň pro druhou z nich uspokojivé a nakolik je bude třeba dále modifikovat, ale to by platilo o každém takovém prvním pokusu. Jako dobrý základ pro diskusi se však výsledek oponentovi jeví, a patrně se i diplomand v diskusi s prof. Rullerem

ujistil, že i on diplomandův výsledek vidí jako použitelný základ další diskuse.

Několik poznámek k obsahu však oponent má:

Závěrečný odstavec má slibný název 4.13 Konkluze našeho systému filosofické antropologie pro performance, ale následuje jen pár řádek referujících pohled Edit Steinové (psáno chybně Stenové) na duchovnou duši. Měl oponent k dispozici defektní kopii textu?

Na s. 145 diplomand tvrdí: Mohu se svobodně rozhodnout, kam svoji vůli zacílím. Lze toto bez dalšího tvrdit? Není filosofická tradice v tomto bodě spíše skeptická: Mohu si možná svobodně dělat co chci, ale nemohu si svobodně chtít, co chci.

Na s. 108 diplomand tvrdí: Performer je vždy v přirozeném světě. Na základě čeho to tvrdí?

Na s. 109 diplomand tvrdí: Vědec se nemůže obrátit ke smyslu vlastní metody, to je práce pro filosofa, ten je oprávněn konat reflexi dané metody, zjišťuje, zda je daná metoda vhodná a zda je přiměřená zkoumanému předmětu, zda je zkrátka adekvátní. – Lze to takhle nediferencovaně hlásat?

Na s. 121 diplomand cituje známou pasáž z Fausta, ústící ve tvrzení, že na počátku nebylo slovo, ale čin, a v návaznosti na to pak mluví o tom, že mezi slovem a činem je „počáteční předvědecký a předfilosofický rozpor“. Hebrejské dabar, které je zde v pozadí, ovšem znamená současně slovo i čin, „word-event“, a je tak naopak svědectvím nikoli rozporu, ale předfilosofické a předvědecké jednoty slova a činu.

Na čem diplomand zakládá samozřejmost svého tvrzení: „Tomáš Akvinský, a s ním další scholastikové, samozřejmě neznal něco jako performance.“?

Na s. 131 diplomand říká, že „Druh se realizuje v individuích, která jsou vybavena vrstvenou konstitucí“. Co tím myslí?

„V případě Rullerova pojetí performance se neobejdeme bez neuralgického pojmu pozornosti...“ Co to je?

Diplomová práce Filipa Martinka je jistě prací nadprůměrnou a originální. Tomu odpovídají její přednosti, ale i nedostatky. Jsou chyby, kterých se může dopustit jen nadprůměrný student, a tohoto charakteru jsou i nedostatky práce, které zde chci kritizovat.

Především je to rozsah práce – 160 stran. Student má (jak je tomu u začínajících autorů) nadbytek toho, co by mohl sdělit, ale ještě nemá zjevně schopnost či sílu tuto svou chuť sdělovat zkrotit a oželeť mnohé z toho, co bylo možné říci, co však odvádí od hlavní linie výkladu a ztěžuje její sledování a pochopení (a jak časem pozná: co také dává příležitost kritikům zaměřit se nikoli na podstatu argumentace, ale na různé poznámky na okraj, jejichž případné vyvrácení na vlastním argumentu nic nezmění, ale odvádí diskusi o práci od podstaty věci). Nadprůměrný rozsah práce (nevím, zda byl řádně formálně schválen) zde tedy nevidím jako klad, ale jako nedostatek, jehož překonání by bylo práci prospělo. Z hlediska filosofického charakteru oboru bylo asi vhodné prvních sto stran podat na třetině rozsahu.

Jako velmi problematický vidím jazyk práce (konkrétní příklady níže). Student si jej zřejmě přinesl s sebou na fakultu odjinud, aspoň u nás se mi zdá, že šněrovanou esoterickou mluvu, užívající cizojazyčné termíny pro věci stejně dobře popsatelné českými výrazy, zde nikdo z nás nepěstuje. Odborné výrazy ponechme pro odborné předměty dané disciplíny. Zakódování jazyka někdy může zakrývat i to, že se ve skutečnosti nic nesdělilo, jak se mi to jeví u kolegů z některých humanitních disciplín – to ale není problém autora diplomové práce, ten jistě má co sdělit a nepotřebuje to sdělovat tímto způsobem. Autor nejednou vybočuje z odborného stylu, ten je však dnes už tak rozkolísaný, že je těžké určit jeho hranice, a navíc se mi to u autorů s uměleckými sklony jeví jako akceptovatelné, pokud je to výrazem jejich osobitého stylu. Ten si však diplomand zatím teprve vytváří, takže mi jeho styl připadá trochu jako nesourodý guláš, kde se najdou výrazy archaické pocházející zřejmě z četby tomistických a jiných filosofů, výrazy poetického rázu i úplné kolokvialismy a formulace dosti pokleslého stylu. Problémem, na který jsem kolegy z katedry opakovaně marně upozorňoval, a který je i problémem této práce, je i ovlivněnost (pokaženost) jazyka amatérským překladem cizojazyčných zdrojů – to se ale student nenaučí,

pokud jej tomu nenaučíme my, a my jej tomu nenaučíme, pokud se například přednášky zahraničních hostů nebudou tlumočit. Studenti sice více méně rozumějí, o čem byla řeč, ale jak to říci pěkně česky už se nedozví (a samozřejmě se tím ztrácí i přesnost obsahu – přednášky mých zahraničních hostů tlumočeny jsou, a někdy se dost přeme o správný překlad, a někdy dokonce i donutíme hosta, aby si sám ujasnil, co chtěl přesně říci. Jinak se místo filosofické přesnosti pěstuje jakási postmoderní mnohovýznamová vágnost).

Toto směšování zdrojů v jazyce se myslím odráží i v seznamu literatury, opět: nadprůměrně bohatém. Seznamu by prospělo rozčlenění do skupin, takto jsou v jednom seznamu pěkně postmoderně vedle sebe Rullerova díla jako primární zdroj, práce zabývající se Rullerem, literatura z oblasti performance art a teorie umění až pro Kučerovu Trojiční teologii a spisek Jiřího Fuchse a Marie Tejklové o vyšší humanitě. (A nejsem si jist, zda je v pořádku způsob citování, když u kvalifikačních prací je nejprve uveden druh kvalifikační práce a až následně její titul.)

Klíčová slova obsahují položku Petr Rezek, ale nikoli Tomáš Akvinský, který má v práci mnohem důležitější místo, a sice právě v její filosofické části. Slovo definice myslím mezi klíčová slova nepatří, leda explicitně jako „performance art – definice“.

Pokud diplomand uvádí, že se tématem už někdo zabýval, ale necituje konkrétně žádnou jeho myšlenku, bylo by – pokud vůbec – asi lepší to dát do poznámek než do hlavního textu (např. na s. 113 informace o R. Chromečkovi).

Některé názvy kapitol se mi jeví jako nevhodné, např. 2.6 Filip z Neri se směje či 4.8.4 Pozornost, prosím! a zejména pak název závěru práce:
ZÁVĚR JEST ODPOVĚDNOST PERFORMEROVA

Není asi důvod vysvětlovat řecké výrazy anglickými – viz s. 135 harmonie (z řeckého ha / heis–one; monos–only) – nehledě na nepravděpodobnost této etymologie (harmos = kloub)

Na závěr uvedu několik příkladů toho, co jsem zmiňoval v odstavečku kritizujícím jazyk práce.

Komplikovanost vyjadřování, vybočení z odborného stylu a užívání zbytečných cizích slov:

To, co bylo odloupnuto z díla, pojednaného jakožto objekt, absentováním v performanci, která neagovala zaujetí pro metafyzický řád, je potřeba aktualizovat – vidět, že pokud performer není v intenci vztažen k finální příčině, k tomu, proč, ale i jak vlastně performuje, tak se odklání od toho, co se vyjevuje jako skutečné Dobro.

Toto zaměřování pozornosti v indiferenci k objektům se projevovalo zejména observací prostoru v potenci okamžité reakce.

Požadavek, který je kladen na bedra filosofa se tak velmi podobá, či je konvertibilní s požadavkem, který je kladen i na bedra performerera.

Pokud bychom chtěli komparovat např. prolomení distance mezi divákem a aktérem, na kterou apeluje Fischer-Lichte...

Kruciální body performance

Tento přístup se mi velmi zamlouvá

Ve spoustě textů, které se tímto tématem zabývají, tak daleko snáze nacházíme jiná témata, která se vynořují „při“ performanci, jako propriální, avšak spíše se řeší tato, nikoli samotné téma performance

odpovídající musel nejprve shrnout, či zopakovat to, co se mu dávalo slyšet.

Oproti tomu dnešní veřejná debata a její nedostatky (i ve vědě, zvl. na poli tzv. humanitních věd), se kontrastují ve světle středověké „disputatio“

Tomáš mi zde není autoritou, kterou bezhlavě přijímám jen z titulu epistemické autority

Mojí snahou je pokusit se ustanovit adekvátní definici performance, která zoufale absentuje v jakýchkoli odborných diskuzích o performance

Prolegomena k performanci skrze scholastiku

Práce je vystavěna kontinuálním rozvíjením obtíženého tématu performance. atd. atd.

Anakoluty a kontaminace:

např. s. 139: Tomuto sebezničení je potřeba se vyvarovat.

Průběžně užívané výrazy jako deskripování a deskripuje (popisuje) jsou zbytečné a navíc odporují charakteru českého jazyka, analogicky k proskribuje či transkribuje by muselo být deskripce a deskribuje.

Spousta překlepů, někdy matoucích: v jádu osoby, závilost, perofrmanci, ke svému cíly, katerziánský, smylový, rozšusenost,

Jako původem filolog jsem možná přecitlivělý v otázce jazyka práce, ale protože student toho jistě v budoucnu ještě hodně napíše, chtěl jsem jej upozornit na tuto stránku.

Soubor s diplomovou prací, zaslaný mi sekretářkou z děkanátu, měl název Martinek_září, a vcelku tomu tak je, i v nezamýšleném významu slova. Vzdor zmíněným nedostatkům považuji práci za nadprůměrnou a originální a **doporučuji ji k obhajobě**, kde student bude mít i možnost zodpovědět mé dotazy.

Tustae, IV. aug. a.D. MMXX

Jaroslav Vokoun